

Dokument nr. 8:31

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Inga Marte Thorkildsen, May Elisabeth Hansen og Heikki Holmås

Forslag fra stortingsrepresentantene Inga Marte Thorkildsen, May Elisabeth Hansen og Heikki Holmås om tiltak for å ivareta ofre for incest

Til Stortinget

BAKGRUNN

"Incest skal tales i hjel, ikke ties i hjel". Dette er Støttesentrene Mot Incest (SMIene) sitt fremste slagord. Bakgrunnen er at incest har vært et tabubelagt område i alle år, i større eller mindre grad. Samtidig vet vi at så mange som 9-14 pst. av norske barn utsettes for alvorlige seksuelle overgrep (referanse: Folkehelse 1994; og Sætre et al, 1986). Mange av disse oppsøker på et eller annet tidspunkt et incestsenter, og de aller fleste kommer før eller siden i kontakt med helsevesenet på grunn av senskader og problemer som følge av overgrepene. Til tross for dette er incest et problemområde som både faginstanser og befolkningen generelt har vansker med å forholde seg til. Det er dessuten store mangler i kunnskap og kompetanse hos de fleste yrkesgruppene som arbeider med feltet. De fleste innbyggere forventer at spesialisthelsetjenesten skal tilby adekvat behandling, men dette er ikke nødvendigvis tilfellet. I referansegruppen i Helse Sør - "Traumeprojektet" (ref. Sosial- og helsedirektoratet, 2002) ble det opplyst at den psykiatriske 2.linjetjenesten har lovpålagt veiledningsplikt overfor 1.linjetjenesten. Sosial- og helsedirektoratet foretok i 2002 en undersøkelse ved landets psykiatriske poliklinikker. Halvparten av dem opplyste at de hadde traumatiserte pasienter til behandling, herunder personer utsatt for seksualisert vold og misbruk, men at de manglet kompetansen som skal til for å kunne behandle dem.

Begrepet seksuelle overgrep spenner vidt. Det er

gjort en del forskning på området, men mye gjenstår. Det er behov for å implementere kunnskap, kompetanse og samarbeid i virksomme tiltak. Kommunehelseslovens "rett til nødvendig helsehjelp" er i dag grunnlaget for hjelp og behandling for den som er utsatt for seksuelle overgrep, men svært få kommuner har synlig beredskap og tiltak rettet mot denne problematikken. Noen få kommuner har opprettet voldtekstmottak eller har inngått interkommunalt samarbeid om et mottak. Voldtekstmottak eller barneavdelinger som utreder mulige overgrep ivaretar kun en akuttmedisinsk kriseintervenering og utredning, og sikrer nødvendigvis ikke oppfølging i ettertid. Samtidig vil de færreste incestutsatte oppfatte at voldtekstmottakene er et tilbud til dem.

Det er kun de frivillige incestsentre som er det (relativt) synlige tilbudet for incestutsatte pr. i dag. Der er det bygd opp viktig kompetanse som samfunnet burde nyttiggjøre seg. Hvert år er det en stor økning i antall personer som søker veiledning ved et senter mot incest og seksuelle overgrep, og i de senere årene har Barne- og familiedepartementet (BFD) også åpnet for at incestsentrene kan gi et tilbud til barn og unge.

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet ble det 13. november 2001 lagt fram to særrapporter (VISTA) om kostnadsmodell for respektive incestsentre og krisesentre. I rapporten for incestsentrene vises det til at det ikke skjer et aktivt arbeid med å etablere nye lavterskeltilbud til incestutsatte. Til tross for årlig anmodning til landets fylkesmenn gjennom Rundskriv Q1 fra Barne- og familiedepartementet om at nye incestsentre bør etableres, er det fremdeles fylker som ikke har et incestsenter. Rapporten slår også fast at incestsentrene er sterkt underbudsjetterte.

VISTA-utredningen anbefalte at enkelte SMI-sentre bør ivareta landsdekkende funksjoner, som for eksempel spesialkompetanse vedrørende misbruk av

gutter og menn, kriseovernatting, krisetelefon kveld og natt hele året. VISTA-utredningen peker også på behovet for å kvalitetssikre driften av sentrene gjennom et sentralt ledd for å ivareta fellesfunksjoner i forhold til blant annet kompetansesikring, fagutvikling og kontaktpunkt mot sentrale myndigheter.

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) prosjektrapport 1997:29: Hjelp til voldsofre i Oslo, viser at strømmen av henvisninger er større fra det offentlige hjelpeapparatet til incestsentrene, enn fra sentrene til det offentlige. Barne- og familieminister Laila Dævøy talte på incestsentrenes landskonferanse i Bergen 25. oktober 2002. I talen viste hun til VISTA-utredningen som fremholder at incestsentrene i dag på mange måter fungerer som en *erstatning* for, og ikke som et *supplement* til det offentlige hjelpeapparatet, slik det opprinnelig var ment. Statsråd Dævøy var opptatt av at incestsentrene også i framtida skulle ha en viktig plass i det landskapet av tilbud som overgrepssatte skal orientere seg i. For å nå målet etterlyste hun en sterkere organisasjonsstruktur og samkjøring av incestsentrene. Stiftelsen "Felleskap mot seksuelle overgrep" var ett skritt på veien, men det krevdes et nærmere og tettere samarbeid. Statsråden etterlyste "en sterkere stemme" fra incestsentrenes side, og ville ha dem på banen som premissleverandører i den offentlige diskusjonen om seksuelle overgrep mot barn.

Med et *engangstilskudd* fra Justisdepartementet høsten 2003 ble det mulig å opprette det sentrale leddet for incestsentrene "Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep - FMSO". Denne funksjonen må sikres fortsatt drift. Forslagsstillerne mener videre at det er behov for å sikre de eksisterende incestsentrene, endre finansieringsordningen for sentrene, lage en

plan for å sikre innbyggerne tilgang til slike sentre, samt å opprette en nasjonal, døgnåpen, grønn linje for incestsatsatte.

Kvinnevoldsutvalget har anbefalt en ny finansieringsordning for krisesentrene, som vil bli behandlet i løpet av et års tid. Forslagsstillerne mener det er fare for at flere incestsentre vil måtte stenge, eller forringe tilbudet dersom det ikke gjøres noe for å sikre disse finansielt og juridisk så raskt som mulig. Incestsentrene er mindre etablert enn krisesentrene, mindre kjent, og de støttes av færre kommuner.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et lovfestet tilbud om incestsentre. Lovforslaget må følges opp av en helhetlig finansieringsplan der 80 pst. er statlig tilskudd og 20 pst. dekkes av kommunene. Regjeringen bes fremme forslag i tråd med dette senest samtidig med forslaget til kommuneøkonomi for 2005.
2. Stortinget ber Regjeringen opprette en døgnåpen, nasjonal og gratis krisetelefon for incestsatsatte.
3. Stortinget ber Regjeringen legge fram en plan for framtidige etableringer av incestsentre. Mannlige utsattes særskilte behov må vurderes spesielt i en slik plan, og gjennomføringen av planen må tidfestes.
4. Stortinget ber Regjeringen sikre finansieringen av fellessekretariatet for incestsentrene.

11. februar 2004